

Володимир Бобиль, доцент кафедри «Облік, аудит та інтелектуальна власність» Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту ім. акад. В. Лазаряна, кандидат економічних наук

ВИКОРИСТАННЯ ПОКАЗНИКІВ РІВНЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В ПРОЦЕСІ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКУ

В умовах сучасної фінансової кризи особливої актуальності набуває проблема ефективної оцінки фінансового стану банків, без якої неможливо надати загальну характеристику фінансової стійкості банківської системи.

Проблемам оцінки фінансового стану банку присвячено праці багатьох провідних зарубіжних науковців (І. Амелін, Дж. Барлтроп, Л. Батракова, Д. Блекуел, Е. Гіл, Е. Делан, Е. Крокет, А. Крутов, Д. Кідуел, Р. Котер, О. Лаврушин, Д. Мак-Нотон). Серед вітчизняних економістів слід відзначити праці В. Вітлінського, О. Герасимовича, Г. Задорожнього, А. Єпіфанова, В. Зінченка, О. Кіреєва, В. Коваленко, В. Кочеткова.

Але, в цих працях, на нашу думку, майже відсутні пропозиції щодо введення показників рівня якості системи ризик-менеджменту в процес визначення фінансового стану банку.

Отже, метою статті є дослідження показників рівня якості управління банківськими ризиками, які можуть бути використовані для оцінки фінансового стану банків.

Відомо, що аналіз фінансового стану банківських установ здійснюється за допомогою відповідних коефіцієнтів, рейтингу або інтегрального показника.

Найбільш поширеною є коефіцієнтна методика оцінки фінансового стану банку за чотирма блоками: 1) достатність капіталу; 2) ліквідність; 3) ділова активність; 4) прибутковість діяльності (табл. 2.13).

Таблиця 1 – Коефіцієнти, запропоновані економістами для аналізу фінансового стану банку

Показники	Крухмаль О.В. ¹	Герасимович А.М. ²	Кизим М.О. ³	Примостка Л.О. ⁴	Шиллер Р.І. ⁵	Іванов В.В. ⁶	Грушко В.І. ⁷

¹ Крухмаль О.В. Оцінка фінансової стійкості банків: інформаційне і методичне забезпечення: автореф. дис. ... к-та. екон. наук [Текст] / О.В. Крухмаль. – Суми, 2007. – 20 с.

² Аналіз банківської діяльності [Текст]: підручник за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2010. – 599 с.

³ Кизим Н.А. Моделирование банкротства коммерческих банков [Текст] / Н. А. Кизим, И. С. Благун, В. А. Зинченко, Чанг Хонг Вен. – Х.: ИНЖЕК, 2003. – 220 с.

⁴ Примостка Л.О. Банківські ризики. Теорія та практика управління: [Текст]: монографія / Л.О. Примостка та ін. – К.: КНЕУ, 2008. – 450 с.

⁵ Шиллер Р.І. Фінансова стійкість комерційного банку та шляхи її зміцнення [Текст] / Р.І. Шиллер. - Київ: Наукова думка, 1998. – 158 с.

⁶ Иванов В.В. Анализ надежности банка [Текст]: практ. пособие / В.В. Иванов. - М.: Рус. деловая литература, 1996. – 320 с.

1 Коефіцієнти ліквідності							
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	-	+	-	-	+	+	+
Коефіцієнт поточної ліквідності	+	-	-	-	+	-	+
Коефіцієнт загальної ліквідності зобов'язань	-	+	+	-	-	+	-
Коефіцієнт співвідношення високоліквідних активів до робочих	-	-	-	+	-		-
Коефіцієнт ресурсної ліквідності зобов'язань	-	+	-	-	-	+	-
2. Коефіцієнти достатності капіталу							
Коефіцієнт надійності	+	+	+	-	+	+	-
Коефіцієнт фінансового важеля	-	+	-	-	-	+	-
Коефіцієнт достатності капіталу		+	-	-	+	-	+
Коефіцієнт захищеності власного капіталу	-	-	-	+	-	+	-
Коефіцієнт мультиплікатора капіталу	-	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт незалежності	+	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт активності залучення позикових	-	-	-	-	+	+	-
3. Коефіцієнти ділової активності							
Коефіцієнт активності залучення міжбанківських кредитів	-	-	+	-	+	+	-
Коефіцієнт активності залучення строкових депозитів	-	-	-	-	+	+	-
Коефіцієнт активності використання залучених коштів в кредити	+	+	-	+	-	-	-
Коефіцієнт активності використання строкових депозитів в кредити	-	+	-	+	-	-	-
Коефіцієнт кредитної активності	-	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт загальної інвестиційної активності	-	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт інвестицій в доходних активах	-	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт кредитів в доходних активах	-	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт проблемних кредитів	-	-	-	-	-	+	-
Коефіцієнт ефективності використання активів	-	-	+	-	-	-	-
4. Показники рентабельності							
Рентабельність активів	+	+	+	+	+	+	+
Рентабельність капіталу	-	-	-	+	+	+	+
Маржа	-	+	-	-	+	+	-
Спред	-	+	-	-	+	+	-

Крім вказаних коефіцієнтів, деякі банки застосовують модель В. Кромонава, яка включає шість коефіцієнтів⁸:

$$N = 45 \times K_1 + 20 \times K_2 + 10 \times K_3 + 15 \times K_4 + 5 \times K_5 + 5 \times K_6,$$

де N – загальний показник фінансової стійкості банку;

K_1 – генеральний коефіцієнт надійності, що дорівнює відношенню власного капіталу до суми працюючих (ризикованих) активів;

⁷ Грушко В.І. Системна модель аналізу фінансової стійкості комерційного банку [Текст] / В.І. Грушко, Л. Ю. Петриченко // Фінанси України. – 2001. - № 12. С. 20 – 28.

⁸ Лютий І. Банківський маркетинг [Текст]: підручник / І. Лютий, О. Солодка . – К.: «Центр учбової літератури», 2010. – 210 с.

K_2 – коефіцієнт миттєвої ліквідності, що розраховується, як співвідношення ліквідних активів і зобов'язань «до запитання»;

K_3 – крос-коефіцієнт, що дорівнює відношенню сукупних зобов'язань банку до обсягу виданих кредитів;

K_4 – генеральний коефіцієнт ліквідності, який дорівнює відношенню ліквідних активів і захищеного капіталу до сумарних зобов'язань банку;

K_5 – коефіцієнт захищеності капіталу, що дорівнює відношенню захищеного капіталу банку до власного капіталу;

K_6 – коефіцієнт фондової капіталізації прибутку, який дорівнює співвідношенню власного капіталу і розміру статутного фонду.

До розповсюджених рейтингових моделей, які використовуються у сучасній банківській практиці, можна віднести американську систему CAMELS, сутність якої полягає у визначенні загального стану банку на основі єдиних критеріїв, що охоплюють усю його діяльність. Така система допомагає визначати банки, фінансовий стан, операції або менеджмент яких мають недоліки, здатні призвести до банкрутства (табл. 2.).

Таблиця 2. – Параметри системи CAMELS

Назва параметра			Характеристика параметра
C	Capital adequacy	достатність капіталу	Визначає достатність капіталу для покриття ризикованих відкритих позицій
A	Asset quality	якість активів	Визначає ступінь ризикованості активів банку
M	Management	менеджмент	Оцінює якість банківського менеджменту на основі оцінки всієї фінансової звітності і визначення результатів діяльності
E	Earnings	надходження	Визначає достатність доходів для майбутнього росту банку та формування резервів для покриття очікуваних ризиків
L	Liquidity	ліквідність	Визначає ступінь спроможності банку виконувати свої зобов'язання
S	Sensitivity to market risk	чутливість до ринкового ризику	Оцінює вплив ринкового ризику на прибутковість та капітал банку

Параметри системи CAMELS оцінюються за п'ятибальною шкалою, де «1» є найвищою оцінкою, а «5» – найнижчою. На підставі оцінок усіх параметрів за п'ятибальною шкалою складається зведений рейтинг.

Оскільки визначення комплексної рейтингової оцінки є суб'єктивним процесом, воно має бути добре обґрунтованим та спиратися на переконливі аргументи.

Національний банк України в процесі перевірки банківських установ використовує Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків», затверджені постановою Правління НБУ від 15.03.2004 № 104. За

допомогою цієї системи регулятор визначає кількісні параметри ризиків та якість їх управління⁹.

Перевагами CAMELS та «Системи оцінки ризиків» слід є наочність результатів дослідження, адже із сукупності великої кількості інформації можна отримати один показник, який може використовуватися для подальшого прийняття рішення. Крім цього, ці рейтинги дозволяють комплексно охопити всі аспекти діяльності банківської установи.

Для оцінки фінансового стану банку за допомогою інтегрального показника можна використати методику І. Горячек, який пропонує розраховувати інтегральну оцінку фінансового стану банку за допомогою одинадцяти економічних показників за чотири групи: «Ефективність», «Платоспроможність», «Якість кредитного портфеля», «Динаміка та структура»¹⁰.

Схожий механізм оцінки фінансового стану банків був запропонований спеціалістами НБУ та економістами Варшавського центру соціально-економічних досліджень К. Клоцом та М. Лучинським. Основна відмінність від попереднього методу заключається у тому, що загальна оцінка фінансового стану здійснюється за допомогою двох типів показників:

- детальних показників, які поділені на чотири групи: «Прибутковість», «Ліквідність», «Якість кредитного портфеля», «Динаміка та структура»;
- додаткові показники, які відображають достатність капіталу, ділову активність, ліквідність, прибутковість.

За допомогою детальних та додаткових показників визначається інтегральна оцінка фінансового стану банку. В залежності від рівня оцінки кредитна установа попадає у відповідний клас фінансового стану:

- кризовий стан (інтервал оцінки (бали) від 0 до 33,6);
- проблемний стан (інтервал оцінки (бали) від 33,6 до 67,2);
- стан з деякими ознаками проблемності (інтервал оцінки (бали) від 67,2 до 100,8);
- добрий стан (інтервал оцінки (бали) від 100,8 до 134,4);
- відмінний стан (інтервал оцінки (бали) від 134,4 до 168).¹¹

На наш погляд, основним недоліком вищезазваних методів є відсутність у розрахунку оцінки фінансового стану показників, що характеризують рівень системи ризик – менеджменту банку.

З цієї причини, взявши за основу метод І. Горячека та спеціалістів НБУ, пропонуємо власну систему визначення фінансового стану банку, яка включає

⁹ Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків» [Електронний ресурс]: Постанова Правління НБУ від 15.03.2004 р. № 104. – Режим доступу: <http://liga.com.net>. - Назва з екрану.

¹⁰ Горячек І. Система своєчасного застереження проблем у діяльності банків [Текст] / І. Горячек // Вісник Національного банку України. – 2004. – № 6. – с. 27 – 29.

¹¹ Болдирев О. О. Оцінка використовуваних методів діагностики в системі механізмів управління попередження кризових ситуацій в банках [Текст] / О. О. Болдирев // Облік і фінанси АПК. – 2011. - № 4. с. 106 – 111с.

у себе шістнадцять економічних показників за шістью групами: «Достатність капіталу», «Якість активів», «Рентабельність», «Ліквідність», «Динаміка», «Рівень якості управління ризиками».

У групу «Достатність капіталу» входять три показники: 1) показник платоспроможності (К 1), який відображає здатність банку своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що впливають із торговельних, кредитних або інших операцій грошового характеру. Чим вище значення показника платоспроможності капіталу, тим більша частка ризику, що її беруть на себе власники банку; і навпаки, чим нижче значення показника, тим більша частка ризику, що її приймають на себе кредитори/вкладники банку; 2) показник співвідношення капіталу до сукупних активів (К 2) відображає розмір капіталу, необхідний для здійснення банком активних операцій; 3) показник співвідношення капіталу до зобов'язань (К 3) визначає достатність власних коштів банку для виконання зобов'язань перед вкладниками та кредиторами.

Друга група «Якість активів» включає два показники, а саме: 1) показник якості кредитного портфеля (А 1), який характеризує ступінь формування резервів під очікувані втрати по кредитним операціям банку 2) показник ефективності проведення активних операцій банку (А 2), який показує питому вагу прострочених позик, сумнівної дебіторської заборгованості та інших сумнівних вкладень банку в його активах.

У третю групу «Рентабельність» входять три показники: 1) показник повернення на активах (ROA), тобто відношення прибутку до банківських активів, який визначає їх рентабельність; 2) показник рентабельності витрат (ROS), який характеризує рівень віддачі витрат банку й оцінює суму прибутку, що припадає на одиницю витрат; 3) показник рентабельності капіталу (ROE), який показує, скільки чистого прибутку припадає на 1 грн капіталу банку і характеризує економічну віддачу капіталу.

У наступну групу «Ліквідність» входять такі показники: 1) показник поточної ліквідності (L 1), який характеризує здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх поточних зобов'язань за рахунок високоліквідних активів (готівка, кошти на вимогу в НБУ та в інших банках); 2) Коефіцієнт ліквідних активів (L 2), який свідчить про те, наскільки велике скорочення балансу може витримати банк, перш, ніж буде змушений продавати неліквідні активи.

До показників групи «Динаміка» належать: 1) показник динаміки депозитів (D 1), який визначається як співвідношення різниці між залишками коштів на кінець і на початок періоду аналізу та обсягом коштів на початок періоду; 2) показник динаміки простроченої заборгованостей за кредитними операціями (D 2), який інформує про стан погіршення кредитного портфеля банку.

У групу «Рівень якості управління ризиками» входять такі показники: 1) показник рівня якості управління фінансовими ризиками (R1), який характеризує якість управління кредитним ризиком, ринковим та ризиком ліквідності; 2) показник рівня якості управління операційним ризиком (R2),

який характеризує якість управління технологічним ризиком, ризиком виконавця, шахрайство, корпоративним та інноваційним ризиками; 3) показник рівня якості управління надзвичайними ризиками (R3), який характеризує якість управління політичним, юридичним, стратегічним ризиками, ризиком ділової репутації та ризиком відмивання коштів.

У кожного з вказаних показників необхідно досліджувати дві величини: абсолютне його значення та змінність абсолютного значення.

Дослідження абсолютного значення детальних показників за групами «Достатність капіталу», «Якість активів», «Рентабельність», «Ліквідність», «Динаміка» слід проводити шляхом:

– визначення відповідного критерію, який залежно від виду конкретного показника є значенням оптимальним (бажаним), граничним (критичним) або середнім для даної групи банків;

– порівняння критерію абсолютної величини показника з його фактичним рівнем конкретного банку, що входить у відповідну групу банків. При цьому оцінці підлягає величина розбіжності між визначеним критерієм та фактичним рівнем показника, яка може бути негативною (0 балів), нейтральною (1 бал), позитивною (2 бали).

Ідентичний метод застосовується для оцінки змінностей абсолютних величин детального показника. Оцінюється погіршення (0 балів), утримання на одному рівні (1 бал) або поліпшення абсолютної величини детального показника (2 бали).

Абсолютне значення показників групи «Рівень якості управління ризиками» визначається без порівняння з аналогічними за даною групою банків (табл. 2.21)

Таблиця 2.21 – Визначення рівня якості управління ризиками

Оптимальний	Середній	Граничний
Рівень якості управління фінансовими ризиками (R1)		
Внутрішня нормативна база банку є прийнятною та ефективно формулює вимоги щодо управління фінансовими ризиками, функціональних обов'язків і толерантності до фінансових ризиків	Внутрішня нормативна база банку загалом адекватно формулює вимоги щодо управління фінансовими ризиками, функціональних обов'язків і толерантності до фінансових ризиків. Можуть мати місце незначні недоліки	Внутрішня нормативна база банку неадекватно формулює вимоги щодо управління фінансовими ризиками, функціональних обов'язків і толерантності до фінансових ризиків
Повноваження із прийняття ризиків здійснюють лише особи відповідного рівня, які мають належний досвід та професійні знання	Повноваження із прийняття ризиків загалом відповідають досвіду персоналу банку	Ризики приймаються персоналом, який не має відповідного досвіду
Управлінська інформація за фінансовими ризиками є своєчасною, точною, повною і достовірною	Управлінська інформація за фінансовими ризиками загалом є своєчасною, точною, повною і достовірною	Інформаційні системи управління за фінансовими ризиками мають значні недоліки
Внутрішній та зовнішній аудит операцій банку є своєчасними, повними і	внутрішній та зовнішній аудит операцій банку є прийнятними	аудит операцій банку має значні недоліки, зокрема, щодо незалежності,

незалежними		своєчасності та обсягу перевірки
Методологія розрахунку резервів під можливі втрати від реалізації фінансових ризиків є правильною, забезпечується належне покриття ризиків	Методологія розрахунку резервів під можливі втрати від реалізації фінансових ризиків є загалом адекватною, забезпечується прийнятне покриття ризиків	Методологія розрахунку резервів під можливі втрати від реалізації фінансових ризиків має багато недоліків. Покриття ризиків недостатнє
Процеси управління ризиками базуються на відповідних підходах, які довели свою ефективність протягом певного часу	Процеси управління фінансовими ризиками є адекватними	Процеси управління фінансовими ризиками мають значні недоліки
Функція моніторингу лімітів ризиків і вимірювання розміру ризиків є незалежною від осіб, які виконують рішення про прийняття на банк ризиків	Маються випадки втручання осіб, які виконують рішення про прийняття на банк ризиків, у роботу осіб, які здійснюють моніторинг лімітів і вимірювання розміру ризиків	Функція моніторингу лімітів ризиків і вимірювання розміру ризиків не є незалежною від осіб, які виконують рішення про прийняття на банк ризиків
Рівень якості управління операційним ризиком (R2)		
Положення банку, де розглядається операційний ризик, є добре розробленими і повністю достатніми	Положення банку, де розглядається операційний ризик, є загалом достатніми	Положення банку не враховують всіх аспектів операційного ризику і не є адекватними йому
Стратегія і положення щодо інформаційних технологій повністю виконуються і забезпечені достатньою ресурсною базою	Стратегія і положення щодо інформаційних технологій загалом виконуються і забезпечені в цілому адекватною ресурсною базою	Стратегія і положення щодо інформаційних технологій не виконуються та/або не забезпечені належною ресурсною базою
Банк має історію відсутності операційних збоїв. Імовірність того, що банк не зможе відновити та обробити операцію надалі, є мінімальною завдяки наявності надійних засобів внутрішнього контролю	Банк має історію відсутності значних операційних збоїв. Імовірність того, що банк не зможе відновити та обробити операцію надалі, зведено до мінімуму завдяки існуванню загалом надійних засобів контролю	Існують факти значних (за кількістю та/або наслідками) операційних збоїв. Імовірність неспроможності відновлення та обробки операції надалі є високою через відсутність ефективних засобів внутрішнього контролю
Рівень операційного контролю в банку є високим. Системи внутрішнього контролю, аудит та плани на випадок кризових обставин є ефективними	Рівень операційного контролю в банку є адекватним. Системи внутрішнього контролю, аудит та плани на випадок кризових обставин є достатніми	Рівень операційного контролю в банку є неадекватним. Системи внутрішнього контролю, аудит та плани на випадок кризових обставин мають значні недоліки
Практика управління операційним ризиком відповідає сучасним стандартам якості управління	Практика управління операційним ризиком в цілому відповідає сучасним стандартам якості управління;	Практика управління операційним ризиком не відповідає сучасним стандартам якості управління

Плинність кадрів дозволяє в нормальному режимі передавати обов'язки. Навчальні програми забезпечують постійне підвищення кваліфікації персоналу	Плинність кадрів може створювати певні розриви в управлінні операційним ризиком. Є певна непослідовність у процесі навчання та підвищенні кваліфікації персоналу	Плинність кадрів є високою. Банк не забезпечує достатнього навчання/підвищення кваліфікації персоналу
Рівень якості управління надзвичайними ризиками (R3)		
Керівництво передбачає зміни зовнішнього середовища і вчасно та відповідно реагує на них	Керівництво загалом адекватно реагує на зміни зовнішнього середовища	Керівництво не передбачає зміни зовнішнього середовища та/або не здійснює своєчасних і адекватних заходів у відповідь на них
Керівництво повністю розуміє всі аспекти надзвичайних ризиків	Керівництво в достатній мірі розуміє основні аспекти надзвичайних ризиків	Керівництво не розуміє або ігнорує основні аспекти надзвичайних ризиків
Плани заходів на випадок кризових обставин є ефективними	Плани заходів на випадок кризових обставин є неповним та потребує удосконалення	Планів заходів на випадок кризових обставин немає

Наприклад, якщо більшість показників рівня якості управління за фінансовими ризиками є оптимальними, тоді абсолютне значення цього рівня складає 2 бали; 1 бал – коли більшість показників цього рівня відноситься до категорії «середні» та 0 балів – до категорії «граничні».

Зміна абсолютного показника також визначається за трибальною школою: 0 балів – погіршення абсолютного показника; 1 бал - утримання на одному рівні; 2 бали - поліпшення абсолютної величини.

На підставі оцінки абсолютної величини та оцінки змінності абсолютної величини розраховується інтегральний показник фінансового стану банку. При цьому кожній з п'яти груп показників надається числовий множник, величина якого залежить від значення групи в оцінці фінансового стану банку (табл. 2.21).

Таблиця 2.21 – Індикатори оцінки фінансового стану банку

Група	Показник	Алгоритм розрахунку	Множник для групи показників
Достатність капіталу	1. К 1	капітал / зважені на ризиками активи	0,20
	2. К 2	капітал / сукупні активи	
	3. К 3	капітал / зобов'язання	
Якість активів	4. А 1	резерви по кредитним операціям / загальний обсяг кредитного портфеля	0,20
	5. А 2	негативно класифіковані активи / чисті активи	
Рентабельність	6. ROA	прибуток / активи	0,15
	7. ROS	прибуток / витрати	
	8. ROE	прибуток / капітал	
Ліквідність	9. L 1	ліквідні активи / поточні зобов'язання	0,15
	10. L 2	ліквідні активи / сукупні активи	

Динаміка	11. D 1	зміна обсягу депозитів / депозити	0,15
	12. D 2	зміна обсягу простроченої заборгованості за кредитами / прострочена заборгованість за кредитами	
Рівень якості управління ризиками	13. R 1	рівень якості управління фінансовими ризиками	0,15
	14. R 2	рівень якості управління операційними ризиками	
	15. R 3	рівень якості управління надзвичайними ризиками	

Якщо позначити символами:

i – номер показника ($i = 1...12$);

j – номер групи ($j = 1...5$);

$S(j)$ – загальна оцінка в балах групи показників;

$M(j)$ – множник для групи показників;

$SB(i)$ – оцінка в балах абсолютної величини показника;

$SZ(i)$ – оцінка в балах змінності абсолютної величини детального показника, тоді формула інтегрального показника фінансового стану банку (W) матиме вигляд:

$W = S(1) + S(2) + S(3) + S(4) + S(5) + S(6)$, де

$S(1) = M(1) \times \{[SB(1) + SZ(1)] + [SB(2) + SZ(2)] + [SB(3) + SZ(3)]\}$;

$S(2) = M(2) \times \{[SB(4) + SZ(4)] + [SB(5) + SZ(5)]\}$;

$S(3) = M(3) \times \{[SB(6) + SZ(6)] + [SB(7) + SZ(7)] + [SB(8) + SZ(8)]\}$;

$S(4) = M(4) \times \{[SB(9) + SZ(9)] + [SB(10) + SZ(10)]\}$;

$S(5) = M(5) \times \{[SB(11) + SZ(11)] + [SB(12) + SZ(12)]\}$;

$S(6) = M(6) \times \{[SB(13) + SZ(13)] + [SB(14) + SZ(14)] + [SB(15) + SZ(15)]\}$.

Інтегральний показник може мати область значень в інтервалі від 0 до 11, і чим більша його величина, тим кращий фінансовий стан банку. Якщо, наприклад, величина інтегрального показника знаходиться в інтервалі 0 – 3,5, фінансовий стан банку можна характеризувати як нестабільний; в інтервалі 3,6 – 7,0 – з ознаками проблемності; в інтервалі 7,1 – 10 – як стабільний (табл. 2.22).

Таблиця 2.22 – Характеристика фінансового стану банку

Фінансовий стан	Інтервал оцінки	Характеристика фінансового стану
Нестабільний	0-3,5	неліквідний баланс (незадовільна структура активів та пасивів); - від'ємний фінансовий результат; - відтік депозитів та інших фінансових ресурсів; - наявні окремі факти недотримання економічних нормативів НБУ; - абсолютні та відносні показники фінансової звітності мають негативну динаміку; - низький рівень капіталізації; - низький рівень якості управління ризиками.

З ознаками проблемності	3,6 – 7,0	- ліквідний баланс (структура активів та пасивів близька до оптимальної); - наявність «нормального» прибутку (не більше середнього прибутку групи, у яку входить досліджуєми банк); - економічні нормативи НБУ дотримуються; - немає позитивної динаміки абсолютних та відносних показників фінансової звітності; - відносно стабільна ресурсна база; - достатня капіталізація; - прийнятний рівень якості управління ризиками.
Стабільний	7,1 - 10	- оптимальна структура активів та пасивів; - наявність «нормального» або високого прибутку; - економічні нормативи НБУ дотримуються; - динаміка абсолютних та відносних показників фінансової звітності є позитивно стабільною; - високий рівень капіталізації; - стабільна та диверсифікована ресурсна база - високий рівень якості управління ризиками.

За допомогою показника фінансового стану можна визначити місцезнаходження даного банку у групі аналогічних за обсягом активів кредитних установ. Зменшення величини інтегрального показника означатиме погіршення фінансового стану банку та, як наслідок, його нижчу позицію у групі.

Висновок. Максимальна увага національного регулятора (НБУ) повинна бути зосереджена на групі банків, інтегральний показник фінансового стану яких перебуває в інтервалі 0 – 3,5. Для таких банків здійснюється додатковий детальний аналіз активів та зобов'язань, визначаються причини змін у структурі доходів та витрат банку, а також дається оцінка ефективності використання інструментів системи ризик-менеджменту. На підставі цього аналізу національний регулятор має прийняти рішення щодо проведення певних санаційних заходів або уведення тимчасової адміністрації.
